

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Kateřiny Čuhelové, Ph.D., a soudců Mgr. Ivy Krejčířové a JUDr. Michala Ryšky v právní věci žalobce **R.J.**, nar. XXXXX, bytem XXXXX, XXXXX, proti žalovanému **J. G.**, nar. XXXXX, bytem XXXXX, XXXXX, o náhradu nemajetkové újmy, o odvolání žalobce proti rozsudku Okresního soudu ve Znojmě ze dne 27. 3. 2017, č. j. 11 C 164/2016-29,

t a k t o :

- I. Rozsudek soudu prvního stupně **se** v I. výroku **m ě n í** tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci do tří dnů od právní moci rozsudku na náhradě nemajetkové újmy v penězích částku 10.000,- Kč.

- II. Ohledně další částky 20.000,- Kč **se** rozsudek soudu prvního stupně v I. výroku **potvrzuje**.

- III. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci do tří dnů od právní moci rozsudku na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů částku 5.278,76 Kč.

O d ů v o d n ě n í :

V záhlaví označeným rozsudkem soud prvního stupně zamítl návrh, aby byla žalovanému uložena povinnost zaplatit žalobci částku 30.000,- Kč (I. výrok). Současně rozhodl, že žádnému z účastníků se nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení (II. výrok). Soud prvního stupně zjistil, že žalovaný byl rozhodnutím Městského úřadu Hrušovany nad Jevišovkou č. j. MUHR 5852/2015/PR ze dne 14. 7. 2015 uznán vinným ze spáchání přestupku dle § 49 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, tím, že dne 29. 1. 2015 v době od 15:30 hodin do 15:45 hodin v prostorách třetího podlaží společné chodby bytového domu č. p. 450 v obci Hevlín fyzicky napadl žalobce, kterého chytil rukama pod krkem, natlačil ho na zábradlí u schodiště a vyhrožoval mu slovy, že jej shodí přes zábradlí dolů. Vzhledem k tomu, že k napadení došlo bez účasti jiných osob, dospěl soud prvního stupně k závěru, že důstojnost a čest žalobce byly sice narušeny, avšak nikoli veřejně, a celá událost je tudíž zcela „zapravena“ v režimu zákona o přestupcích. Vůle zákonodárce byla pravomocným přestupkovým rozhodnutím „nasyčena“ a subjektivní tvrzený pocit strachu žalobce nemá ekvivalent v podobě peněžitého plnění.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce odvolání, jímž se domáhal změny napadeného rozsudku vyhověním žalobě. Poukázal na skutečnost, že prokazatelně došlo k zásahu žalovaného do práva na ochranu osobnosti žalobce a v dané situaci by měl reálný strach ze ztráty života a zdraví každý.

Žalovaný se k podanému odvolání nevyjádřil a bez omluvy se nedostavil k jednání odvolacího soudu. Dle § 101 odst. 3 o. s. ř. bylo proto odvolacím soudem jednáno v nepřítomnosti žalovaného.

Krajský soud v Brně jako soud odvolací (§ 10 o. s. ř.) po zjištění, že odvolání bylo podáno k tomu oprávněným subjektem (§ 201 o. s. ř.), směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je přípustné (§ 201, § 202 a contr. o. s. ř.), a bylo podáno včas (§ 204 odst. 1 o. s. ř.), v souladu s ustanovením § 212 a § 212a odst. 1 o. s. ř. přezkoumal rozhodnutí soudu prvního stupně a řízení mu předcházející v rozsahu napadeném odvoláním i nad rámec odvolacích důvodů, a dospěl k závěru, že odvolání nelze zčásti upřít důvodnost.

Se zřetelem k § 135 odst. 1 o. s. ř. je soud vázán přestupkovým rozhodnutím, dle kterého byl žalovaný pravomocně uznán vinným ze spáchání přestupku dle § 49 odst. 1 písm. c) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Přestupku se dopustil tím, že dne 29. 1. 2015 v době od 15:30 hodin do 15:45 hodin v prostorách třetího podlaží společné chodby

bytového domu č. p. 450 v obci Hevlín fyzicky napadl žalobce, kterého chytil rukama pod krkem, natlačil ho na zábradlí u schodiště a vyhrožoval mu slovy, že jej shodí přes zábradlí dolů.

Fyzický útok na člověka je jako zásah do lidské osobnosti narušením fyzické a morální integrity poškozeného. Nedotknutelnost osoby je zaručena nejen z hlediska ústavních garancí (čl. 7 odst. 1 LZPS), ale také v rovině práva občanského. Všeobecné právo na ochranu osobnosti (§ 81 o. z.), do kterého dílčí osobnostní právo na ochranu duševní a tělesné integrity (§ 91 o. z.) spadá, je absolutním právem poškozeného v soukromoprávním smyslu (právem s účinky erga omnes). Mimo případ stanovený zákonem nesmí nikdo zasáhnout do integrity člověka bez jeho souhlasu (§ 93 odst. 1 o. z.).

Úmyslný fyzický útok proti integritě člověka, nekrytý žádnou z okolností vylučujících neoprávněnost zásahu (právním důvodem zásahu), je zaviněným porušením povinnosti stanovené zákonem v § 93 odst. 1 o. z. a neoprávněným zásahem do absolutního práva poškozeného ve smyslu § 2910 o. z. Dle tohoto ustanovení škůdci vzniká povinnost nahradit poškozenému, co mu způsobil. Neoprávněný zásah do integrity poškozeného je ve smyslu § 2956 o. z. zásahem proti přirozenému právu člověka, chráněnému ustanoveními první části o. z. Je proto založena povinnost škůdce nahradit nejen škodu, ale také nemajetkovou újmu, kterou škůdce způsobil; jako nemajetkovou újmu škůdce odčiní i způsobené duševní útrapy poškozeného. Jde o případ, kdy povinnost odčinit jinému nemajetkovou újmu nastává, neboť tak v § 2956 o. z. zvláště stanoví zákon (srov. § 2894 odst. 2 o. z.). Pro tyto účely se dle § 2957 in fine o. z. vezme v úvahu rovněž specifický typ duševních útrap poškozeného - jeho obava ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, pokud takovou obavu hrozba nebo jiná příčina vyvolala.

Při ublížení na zdraví jsou duševní útrapy, spjaté s obavou ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, podřaditelné pod pojem „další nemajetkové újmy“ ve smyslu § 2958 o. z. (tj. újmy odlišné od bolesti a ztížení společenského uplatnění), přičemž právo na peněžitou náhradu za daný typ újmy zakotvuje § 2958 o. z. Ve zvláštních případech ovšem může právo na zadostiučinění za takové duševní útrapy dle § 2956 a § 2957 o. z. vznikat také tehdy, pokud u poškozeného ke skutečnému ublížení na zdraví nedojde. Komentářová literatura zde stvrzuje, že prožití strachu ze smrti může ve zvláštních případech jednak opravňovat poškozeného k požadavku na peněžité zadostiučinění namísto pouhé morální satisfakce, jednak hraje roli při určování jeho výše. Přitom není podstatné, zda opravdu došlo ke zranění poškozeného, či zda byl jeho život skutečně ohrožen [Bezouška, P. in Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1703, marg. č. 2957 8]. Rozumný podklad k důvodným obavám ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví může být dán nejen v důsledku skutečného zdravotního stavu poškozeného, ale i v důsledku nesprávného stanovení diagnózy lékařem (putativní obavy) nebo reálného ohrožení chráněných statků poškozeného škůdцем bez následného ublížení na zdraví (Ryška, M. in Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 2905, marg. č. 2957 18; k následkům nesprávného stanovení diagnózy onemocněním AIDS k tomu srov. i rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3322/2008 ze dne 27. 10. 2010). Dané obavy tedy mohou nejen zesilovat nepříznivý účinek zásahu do nemajetkové sféry, ale mohou být i zcela samostatným následkem (Vojtek, P. in Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1104, marg. č. 2957 7).

Soudní judikatura tradičně vychází při úvahách o neoprávněnosti zásahu do práva na ochranu osobnosti a rozsahu vzniklé imateriální újmy z toho, že rozhodný není pouhý subjektivní pocit jednotlivce, ale klíčové je objektivní posouzení – posouzení testem „běžného člověka“. Toto pojetí bylo Ústavním soudem shledáno jako ústavně konformní (viz nálezn sp. zn. II. ÚS 1174/09 ze dne 13. 1. 2010) a je rozpracováno i v testu objektivního posouzení, vytvořeném Nejvyšším soudem (rozsudek sp. zn. 30 Cdo 4431/2007 ze dne 7. 10. 2009). Dle něj je neoprávněný zásah nutno hodnotit vždy objektivně s přihlédnutím ke konkrétní situaci, za které k neoprávněnému zásahu došlo (tzv. konkrétní uplatnění objektivního kritéria), jakož i k osobě postižené fyzické osoby (tzv. diferencované uplatnění objektivního kritéria). Rovněž tak právní teorie (Telec, I.: Test přiměřenosti zadostiučinění za nemajetkovou újmu, Právní rozhledy 4/2010, s. 144 a násl.) v těchto souvislostech akcentuje nutnost právní argumentace fikcí průměrného člověka, u něhož lze objektivně předpokládat následek a zároveň po něm nelze spravedlivě požadovat, aby jej snášel.

Právo na přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu v podobě duševních útrap, spjatých s obavou ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, proto může se zřetelem na výše uvedené poškozenému náležet dle § 2956 a § 2957 o. z. rovněž tehdy, chybí-li zde hypotéza § 2958 o. z., tj. nedojde-li zásahem škůdce do přirozených práv poškozeného k ublížení na zdraví. Duševní útrapy však musí dosáhnout určité kvalifikované intenzity – míry utrpení. Určující zde je, zda by u běžného člověka, jenž by se v situaci poškozeného nacházel, byl vzhledem ke konkrétním okolnostem dán rozumný podklad k důvodným obavám ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví. Je-li pro soud zjevné, že by takovou újmu utrpěl jakýkoli běžný člověk v dané situaci, je vznik této újmy notorií, kterou v souladu s § 121 o. s. ř. není třeba dokazovat (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2555/2010 ze dne 15. 3. 2012 ve vztahu k nemajetkové újmě odčinitelné v režimu zák. č. 82/1998 Sb).

Ve vztahu k rozhodnutí o přestupku nutno uvést, že dle usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 4003/2011 ze dne 29. 11. 2012 je satisfakce postižené osobě poskytnuta každou formou použité obrany, přičemž potrestáním škůdce v přestupkovém či trestním řízení je satisfakce velmi výrazná, neboť státní orgán konstatuje nejen protiprávní jednání, ale také subjektivní vztah pachatele ke svému jednání a stanoví sankce podle závažnosti jednání škůdce. Z hlediska posouzení, zda je dostatečná satisfakce, které se osobě dotčené zásahem dostalo již ve správním řízení, je třeba především vyjít jak z celkové povahy, tak i z jednotlivých okolností konkrétního případu (je třeba přihlédnout např. k intenzitě, povaze a způsobu neoprávněného zásahu, k charakteru a rozsahu zasažené hodnoty osobnosti, k trvání i šíři ohlasu vzniklé nemajetkové újmy pro postavení a uplatnění postižené fyzické osoby ve společnosti apod.).

Přeneseno na posuzovaný případ za situace, kdy byl poškozený v rámci fyzického útoku škůdce po dobu několika minut násilně tlačěn na zábradlí schodiště ve třetím podlaží bytového domu a tento fyzický útok byl doprovázen slovní výhružkou shobením poškozeného dolů, zakládají dané skutkové okolnosti u běžného člověka v pozici poškozeného i přes svou krátkodobost reálný strach ze ztráty života či vážného poškození zdraví. Opodstatněnost těchto obav poškozeného je podložena rovněž skutečností, že žalovaný se v té době živil jako vyhazovač a pracovník ostrahy a dříve se věnoval také bojovým sportům. Krátkodobost trvání stavu ohrožení poškozeného v řádu několika minut sama o sobě existenci jeho kvalifikovaných obav nevylučuje. Ostatně i komentářová literatura zařazuje mezi typické příklady vzniku této újmy mimo jiné loupežné přepadení (Bezouška, P., op. cit.), což je zpravidla také záležitost

krátkodobá. Délka a intenzita obav poškozeného mají ovšem dopad na stanovení rozsahu újmy poškozeného a tedy i na stanovení způsobu a výše satisfakce.

Lze uzavřít, že žalobci vzniklé duševní útrapy, spočívající v důvodných obavách ze ztráty života a zdraví, jsou zákonem předvídaným typem nemajetkové újmy (§ 2956 a § 2957 o. z.) a žalovaný je dle § 2894 odst. 2, § 2910 a § 2956 o. z. povinen k jejich odčinění způsobem uvedeným v § 2951 odst. 2 o. z. Dosavadní odčinění újmy žalobce spočívá (při komplementaritě ochrany osobnosti člověka) výlučně v přestupkovém postihu žalovaného veřejnou mocí (s čímž soudní praxe tradičně spojuje satisfakční význam pro poškozeného); žalovaný sám však žalobci žádné morální zadostiučinění neposkytl (neomluvil se mu). V systému komplementární ochrany osobnosti člověka se právní prostředky veřejného a soukromého práva nevyklučují (srov. i § 1 odst. 1 větu druhou o. z.), naopak se vzájemně doplňují a podporují. I zde platí, že zvláštní zájem, který má demokratický právní stát na respektování právní ochrany osobnosti, se projevuje mimo jiné i v tom, že tato ochrana je poskytována komplementárně v různých právních odvětvích, a to prostředky tomu kterému odvětví vlastními. Vyjádřeno jinak, uplatnění veřejnoprávní odpovědnosti nevyklučuje současné uplatnění právní ochrany osobnosti v intencích příslušných právních předpisů ostatních právních odvětví, neboť právní systém je nutno chápat jako celek složený ze vzájemně se doplňujících právních norem a v jeho rámci je pochopitelně možno vedle veřejnoprávní odpovědnosti kumulativně použít i ochranu poskytovanou ostatními právními odvětvími (např. právem ústavním, správním, pracovním či v dané věci aplikovaným právem občanským). V této souvislosti nelze pominout ani preventivní působení občanskoprávní ochrany a psychologické hledisko působení na původce neoprávněného zásahu plynoucí z možnosti přiznat za splnění zákonných podmínek i náhradu způsobené nemajetkové újmy v penězích (srov. obdobně usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 315/01 ze dne 20. 5. 2002).

Vzhledem k existenci okolností zvláštního zřetele hodných, předvídaných v § 2957 o. z. (úmyslné způsobení újmy žalovaným a reálná existence obav žalobce ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví), nelze za této situace považovat samotný přestupkový postih žalovaného za skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy ve smyslu § 2951 odst. 2 o. z. Okolnostem konkrétního případu přiměřené je přiznání zadostiučinění v penězích, které volnou úvahou odvolacího soudu (§ 136 a § 211 o. s. ř.) vzhledem k výše uvedeným okolnostem případu (a satisfakčnímu i preventivně-sankčnímu účelu daného institutu) činí částku 10.000,- Kč. Celkem nárokováná částka 30.000,- Kč se jeví být odvolacímu soudu příliš vysoká vzhledem ke krátkodobosti obav žalobce o život a zdraví při útoku žalovaného, jakož i faktu, že zásah žalovaného se dle zjištěného skutkového stavu obešel bez dalších následků v podobě fyzické újmy žalobce (s výhradou drobného poranění krku) či jeho duševní poruchy (dosahující intenzity lékařsky uznatelné nemoci). Nelze zde zcela ohlédnout ani od toho, že dle spravedlnostní představy tvůrců Metodiky k náhradě nemajetkové újmy na zdraví dle § 2958 o. z. by např. při ublížení na zdraví vyražením zubu či zlomením žebra poškozeného mohla být výše bolestného představována částkou pouze zhruba 5.000,- Kč (viz 20 bodů dle části B. Metodiky, pol. S025 či S 2230; bez modifikace a dalších případných nároků na náhradu škodu či odčinění nemajetkové újmy). Při krátkodobosti obav žalobce o život a zdraví v rámci útoku žalovaného nelze jako vodítko použít kauzu nesprávného stanovení diagnózy AIDS v důsledku záměny vzorků, v níž Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze přiznávající satisfakci 75.000,- Kč. Ve zmíněné věci bylo totiž trvání stavu obav poškozené výrazně delší, než je tomu v posuzovaném případě žalobce, a bylo nadto spjata i

s újmou poškozené v jiných oblastech života (srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3322/2008 ze dne 27. 10. 2010).

Vzhledem k výše uvedenému odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně v I. výroku co do částky 10.000,- Kč změnil dle § 220 odst. 1 o. s. ř. a žalobě v tomto rozsahu vyhověl. Ve zbytku pak odvolací soud I. výrok napadeného rozhodnutí dle § 219 o. s. ř. potvrdil, neboť v tomto rozsahu je (byť z jiných důvodů) napadený zamítavý výrok věcně správný.

Protože došlo ke změně rozhodnutí soudu prvního stupně, odvolací soud rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů, tedy dle § 224 odst. 2 o. s. ř. originálně také o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně, čímž je II. výrok napadeného rozsudku nahrazen. Za situace, kdy rozhodnutí o výši plnění záviselo na úvaze soudu, má žalobce právo na plnou náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů dle § 224 odst. 1, 2 ve spojení s § 142 odst. 3 o. s. ř. v částce 5.278,76 Kč, sestávající z:

- náhrady hotových výdajů spočívající v cestovním žalobce k jednání před soudem prvního stupně (§ 157 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce) určené dle vyhl. č. 385/2015 Sb., tj. 60 km (cesta Miroslav – Znojmo a zpět), při náhradě za 1 km jízdy á 3,90 Kč, při udávané průměrné spotřebě 6,8 l na 100 km a ceně za 1 l 95 oktanového benzínu 29,50 Kč, tj. částky ve výši 354,36 Kč,
- náhrady hotových výdajů spočívající v cestovním žalobce k jednání před odvolacím soudem (§ 157 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce) určené dle vyhl. č. 385/2015 Sb., tj. 94 km (cesta Miroslav – Brno a zpět), při náhradě za 1 km jízdy á 3,90 Kč, při udávané průměrné spotřebě 6,8 l na 100 km a ceně za 1 l 95 oktanového benzínu 29,50 Kč, tj. částky ve výši 555,16 Kč,
- náhrady ušlého výdělku žalobce v rozsahu dvou hodin, když z potvrzení zaměstnavatele žalobce vyplývá, že průměrný hrubý hodinový výdělek žalobce činí 184,62 Kč, tedy celkem 369,24 Kč,
- zaplaceného soudního poplatku za žalobu v částce 2.000,- Kč,
- zaplaceného soudního poplatku z odvolání v částce 2.000,- Kč.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e n í** dovolání přípustné.

V Brně dne 27. září 2017

Za správnost vyhotovení:
Soňa Melová

JUDr. Kateřina Čuhelová, Ph.D., v. r.
předsedkyně senátu